

Лабораторна робота №3

Тема: Призначення й основні можливості програми електронного перекладу STYLUS.

Мета роботи: вивчення основних можливостей роботи програми електронного перекладу STYLUS.

Стислі теоретичні відомості

До засобів автоматизації перекладу можна віднести два типи програм: електронні словники й програми перекладу.

Електронні словники - це засоби для перекладу окремих слів і виразів документа. Деякі з них забезпечують звуковий супровід перекладених слів. Серед найпопулярніших програм даного класу слід відзначити НБАРС - новий великий англо-російський словник, Контекст 3.51, АBBYU Lingvo та ін.

1. Програми перекладу забезпечують повний цикл перекладу всього документа: введення початкового тексту, переклад на іншу мову, редагування, форматування й збереження перекладеного тексту. Прикладами програм перекладу можуть бути STYLUS, PROMT та Language Master.
2. Програми перекладу (системи машинного перекладу) з'явилися у відповідь на потреби користувачів в оперативному перекладі різної комерційної, технічної або INTERNET-інформації, яка подана в електронному вигляді. Крім перекладу з іноземних мов, важливе значення має переклад з української (російської) мови іншими мовами, зокрема англійською. Переклад, зроблений комп'ютером, поки що далеко не ідеальний, але текст, отриманий в результаті роботи електронного перекладача, дозволяє в більшості випадків зрозуміти суть документа, який перекладався. Далі цей документ можна корегувати, маючи базові знання іноземної мови та добре орієнтуючись в предметній галузі, до якої належить інформація, що перекладається.
3. Одними з найбільш відомих програм машинного перекладу на ринку України є STYLUS, ПАРС, Language Master. Ці програми-WINDOWS-додатки, які підтримують технологію Drag&Drop, OLE-автоматизацію, мають оперативну довідкову систему, графічну діалогову настройку, а також інші елементи управління вікнами та опціями, що робить ці програми справді популярними серед користувачів.

Серед усіх програм машинного перекладу, що розглядаються, STYLUS 3.01 є найбільш відомим поміж користувачів. Ця програма входить до складу офісного пакету Stilus Lingvo Office.

У новій версії цієї програми значно розширено набір команд перекладу у Word та Excel, підтримку можливостей перекладу поточного абзацу, виділеного тексту, усього тексту, завантаження документа, що редагується у STYLUS.

Крім цього, у новій версії є можливість, не завантажуючи STYLUS, використовувати будь-який з напрямів перекладу, що є у розпорядженні, підключати та відключати спеціалізовані словники, поповнювати та корегувати їх, добавляти слова до списку зарезервованих слів і переглядати список незнайомих слів та словосполучень.

Наразі STYLUS динамічно відстежує напрямок перекладу. Наприклад, якщо текст перекладався з російської мови англійською, а потім виникла потреба в перекладі англійського тексту, то STYLUS це помітить і змінить напрямок перекладу на потрібний, попередньо запросивши підтвердження. Ця програма машинного перекладу вирізняється можливостями настройки всієї системи, якістю перекладу та супроводжувальною документацією. У цьому перекладачі з меню можна вибирати словники потрібного напрямку перекладу для мовних пар: англо-російська, російсько-англійська, німецько-російська, російсько-німецька, французько-російська та російсько-французька.

Таким чином, маємо потужну програму машинного перекладу, яка підтримує технології Windows та MS Office і забезпечує придатну на сьогоднішній час якість перекладу

Головне вікно програми (рис.3.1) складається з трьох частин: дві призначені для відображення оригіналу тексту і його перекладу, третя - утворює інформаційну панель, де відображаються інформація про перекладений документ і спеціальні настройки. Вікно має стандартні елементи керування вікна Windows - заголовок, рядок меню, панелі інструментів і т.

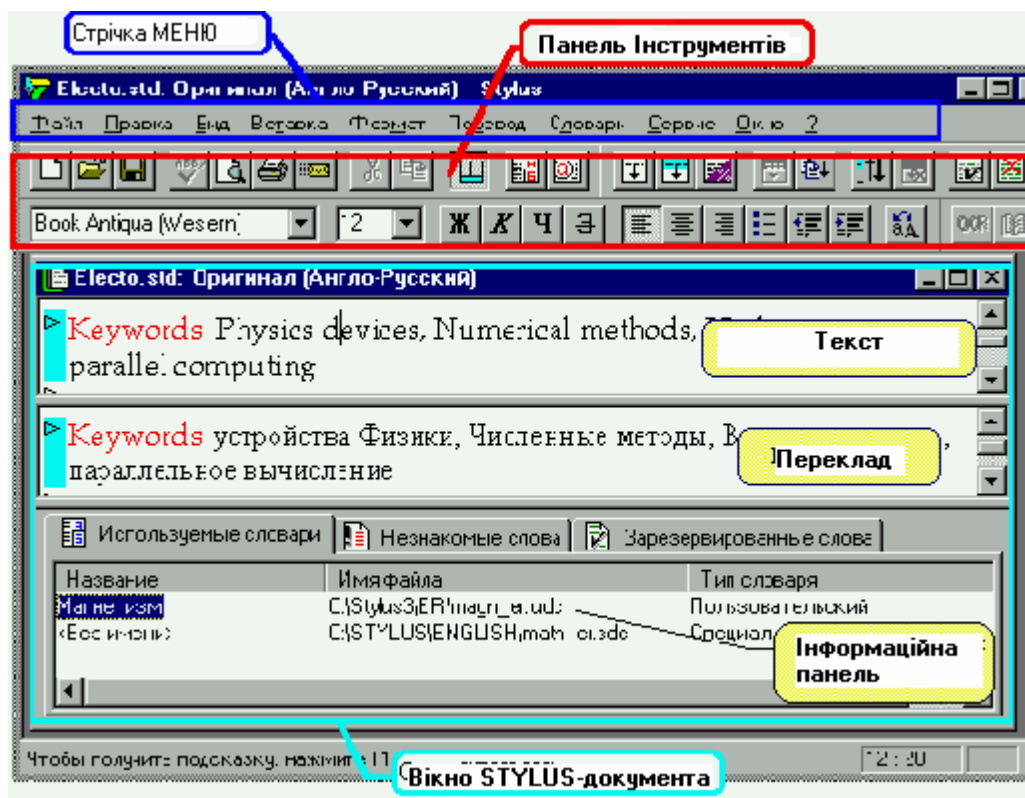

Рис.3.1. Компоненти головного вікна STYLUS.

Вікно STYLUS-документа (рис.3.2) містить вихідний текст і його переклад, а також інформаційну панель, що відображає список використовуваних при перекладі словників, списки незнайомих і зарезервованих слів.

Якщо у вікні STYLUS - документа не виводяться маркери початку абзацу, а також не виділяються кольором незнайомі і зарезервовані слова, то слід обрати у меню **Сервіс** команду **Параметри** (вкладка "Кольори") і установити опції **"Використовувати колірне підсвічування"** і **"Використовувати умовні значки"**.

Міткою помічено поточний абзац вихідного тексту та переклад цього абзацу (поточним є той, у якому в даний момент встановлено курсор).

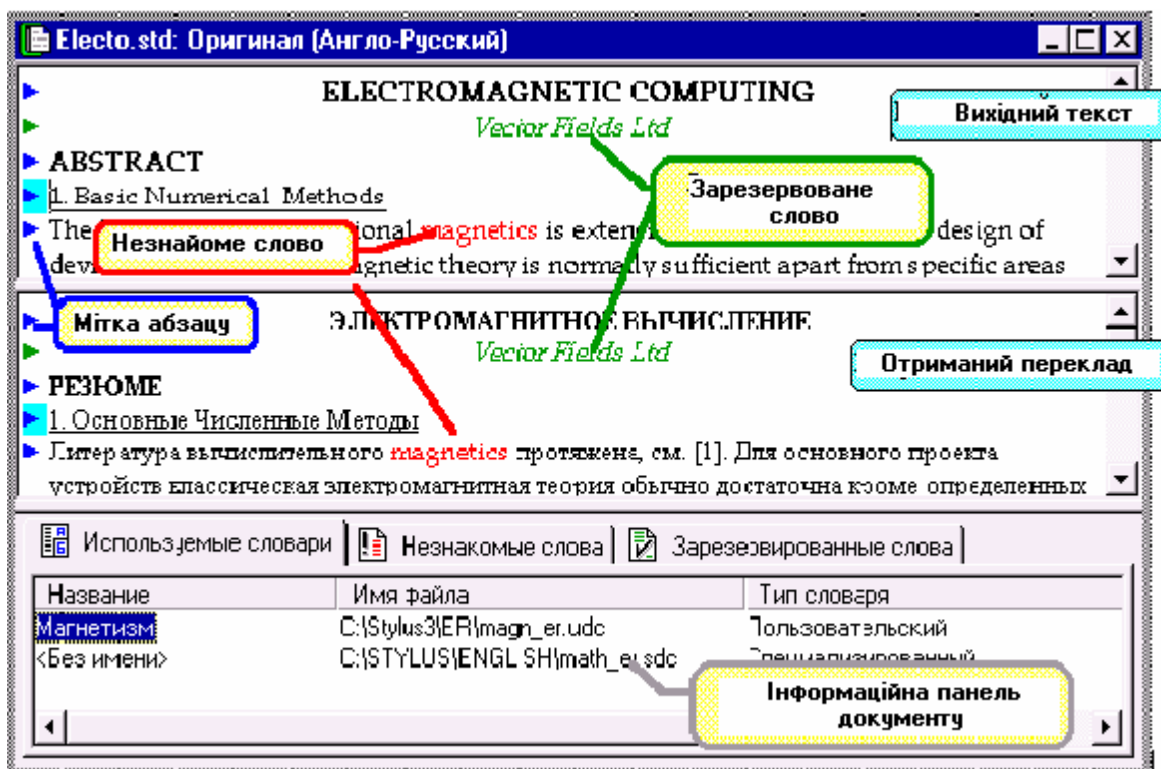

Рис.3.2. Компоненты вікна STYLUS-документа.

Переклад документа за допомогою програми STYLUS передбачає проведення кількох етапів:

1. **Введення документа**, який необхідно перекласти. Документ може бути завантажений з файлу. Для цього слід виконати стандартну операцію відкриття файлу. Текст для перекладу може також бути набраний на клавіатурі у власному редакторі програми. Для цього треба спочатку створити новий документ за допомогою відповідної команди. У вікні програми, крім перекладу, можна виконати також інші дії з оригіналом і перекладеним текстом: скопіювати переклад у буфер обміну, змінити напрямок перекладу, підключити додаткові словники тощо.

2. **Уточнення параметрів перекладу.** Після того, як підготовлено оригінал тексту, що підлягає перекладу, слід визначити напрямок перекладу, тобто з якої мови на яку мову буде здійснюватися переклад меню **Перевод|Изменить направление**, а також уточнити формат тексту оригіналу (формат файлу тексту оригінала, наприклад MS Word файл, форматований текст RTF і т.д.). Слід звернути увагу на розбивку тексту на абзаци.
3. **Підготовка тексту до перекладу.** Вибраний документ відображається в області тексту оригіналу. Перед початком перекладу доцільно перевірити орфографію, оскільки неправильно написані слова будуть сприйматися програмою як невідомі і залишаться без перекладу. У разі необхідності текст можна зберегти для подальшої роботи як документ STYLUS. У документі можуть бути слова і словосполучення, які не повинні перекладатися, наприклад, прізвища, назви програмних продуктів (Windows 98, Microsoft Word 2000 тощо). Іноді застосовують транслітерацію - запис із використанням іншого алфавіту, що відповідає написанню або вимові мовою оригіналу (наприклад, прізвище Brown бажано перекласти не як Коричневий, а Браун).

Іноколи доводиться відмовлятися від перекладу цілих абзаців, наприклад, текстів програм на алгоритмічних мовах. Щоб відмовитися від перекладу окремих слів, їх треба *зарезервувати*, тобто встановити на цьому слові курсор, а потім клацнути мишею на відповідній кнопці панелі інструментів або вибрати пункт **Зарезервировать...** у контекстному меню чи меню **Перевод**.

Можна зарезервувати фрагмент тексту, заздалегідь виділивши його або цілий абзац. У тексті всі зарезервовані слова й абзаци, що мають залишитися без перекладу, виділяються зеленим кольором. Якість перекладу визначається повнотою словників, які використовуються, з урахуванням граматичних правил. Для кожного документа можна задати набір словників, які переглядаються у певному порядку до першого виявлення слова для перекладу. Програмою STYLUS для перекладу передбачено три типи словників:

- **генеральний словник** (містить загальноживану лексику і побутове значення слів). Він використовується завжди, причому останнім з усіх словників. Зміна цього словника неможлива;
- **спеціалізовані словники** (містять терміни з різних областей). Редагувати ці словники не можна, але їх можна підключати й відключати під час перекладу. Базове постачання програми не містить додаткових словників і їх необхідно встановлювати окремо;
- **словник користувача** (створюється користувачем) До нього додаються слова, яких немає в інших словниках, а також уточнені переклади тих або інших слів Як правило, цей словник переглядають насамперед. Словник користувача можна редагувати.

Список словників, що використовуються під час перекладу, відображається у вікні інформаційної панелі. Підключення словників здійснюється за допомогою відповідної команди програми STYLUS.

4. **Переклад документа.** Переклад документа починається після вибору користувачем відповідної команди з меню **Перевод**. Перекладений документ заноситься в область перекладу. Невідомі слова виділяються червоним кольором, а зарезервовані - зеленим. Список невідомих і зарезервованих слів відображається на інформаційній панелі у відповідних вкладках. У разі необхідності невідомі слова можна занести в словник користувача. Початковий текст і переклад можна редагувати, форматувати та перекладати повторно.

5. **Збереження результатів.** Після завершення робіт із текстами, оригінал і переклад можна зберегти в одному з форматів, що підтримуються програмою, використовуючи стандартні команди збереження файлу.

Порядок виконання роботи

1. Завантажити файл Demo_rus.rtf.
2. Зберегти його на диску X:.
3. Встановити напрямок перекладу російсько-англійський.
4. Звернути увагу на розбивку тексту на абзаци. Якщо маркери початку абзацу не виводяться встановити опцію „Встановити колірне підсвічування” та „Використовувати умовні значки”.
5. Зарезервувати слова та словосполучення, які не повинні перекладатись.
6. Здійснити переклад та зберегти його під ім'ям Demo_eng на диску X:.
7. Проаналізувати вміст вкладок „Використані словники”, „Незнайомі слова”, „Зарезервовані слова” на інформаційній панелі.
8. Встановити напрямок перекладу англо-російський і здійснити переклад файлу Demo_eng.
9. Зберегти новий переклад під ім'ям Demo_rus1.
10. Порівняти текст оригіналу Demo_rus.rtf з текстом Demo_rus1.
11. Завантажити текстовий редактор Word, з головного меню програми завантажити програму російсько-українського перекладача Плай 4.0. Перекласти українською мовою файл Demo_rus1. Самостійно дослідити роботу програми, спостереження занотувати у звіт.

Запитання для самоконтролю

1. Перерахуйте компоненти головного вікна STYLUS.
2. Які слова називаються зарезервованими?
3. Як зарезервувати абзац?
4. Які слова виводяться в документі червоним кольором?
5. Які типи словників передбачені програмою STYLUS?
6. Яка інформація виводиться на інформаційній панелі?
7. Які дії можна робити з незнайомими словами?
8. Як здійснити підключення тих чи інших словників?